

**«Αισθητηριακές δυσκολίες
ατόμων με αυτισμό,
σύγχρονες τάσεις στην
παρέμβαση»**

Στράτος Αλεξάνδρου, Εργοθεραπευτής

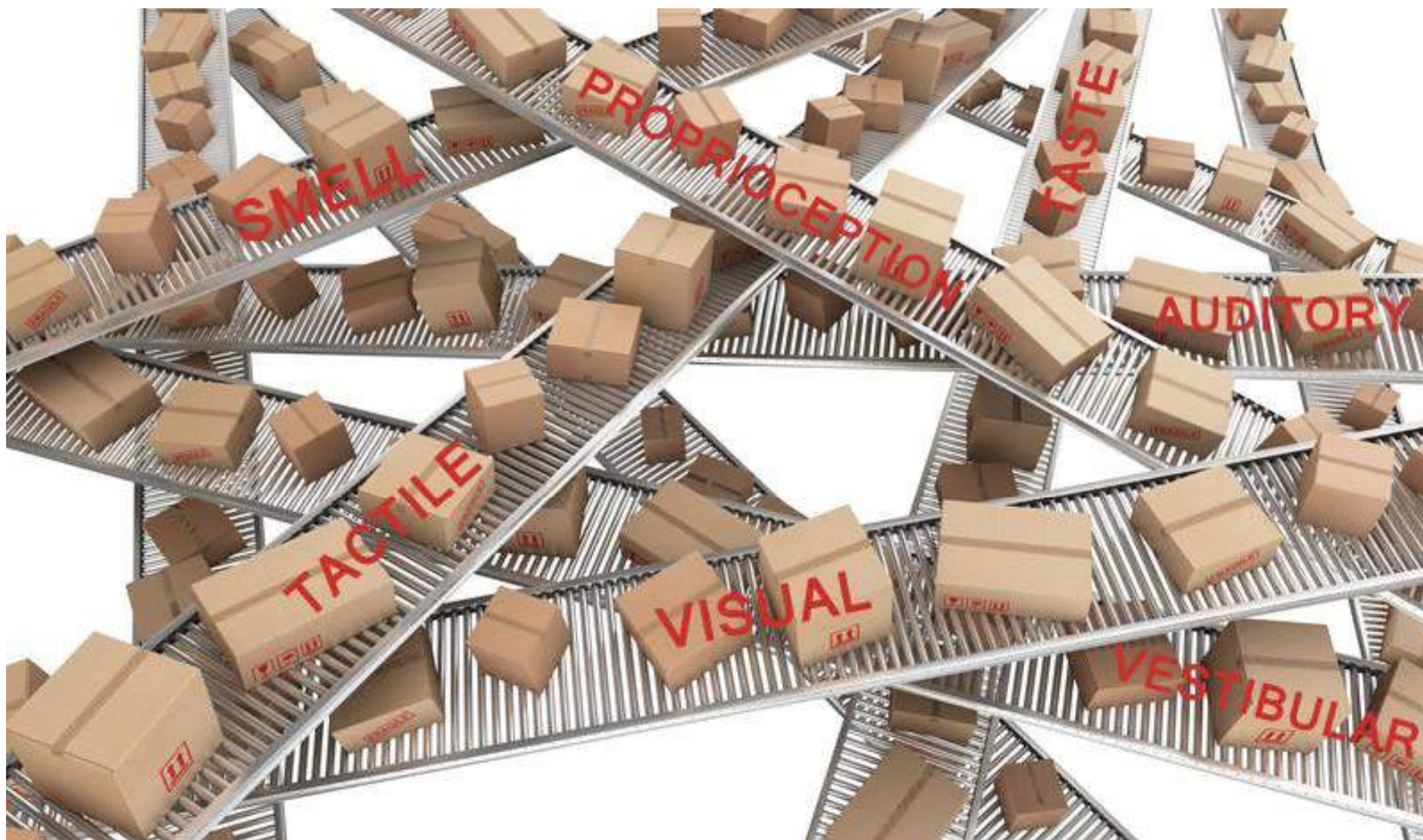
Αισθητηριακή ολοκλήρωση

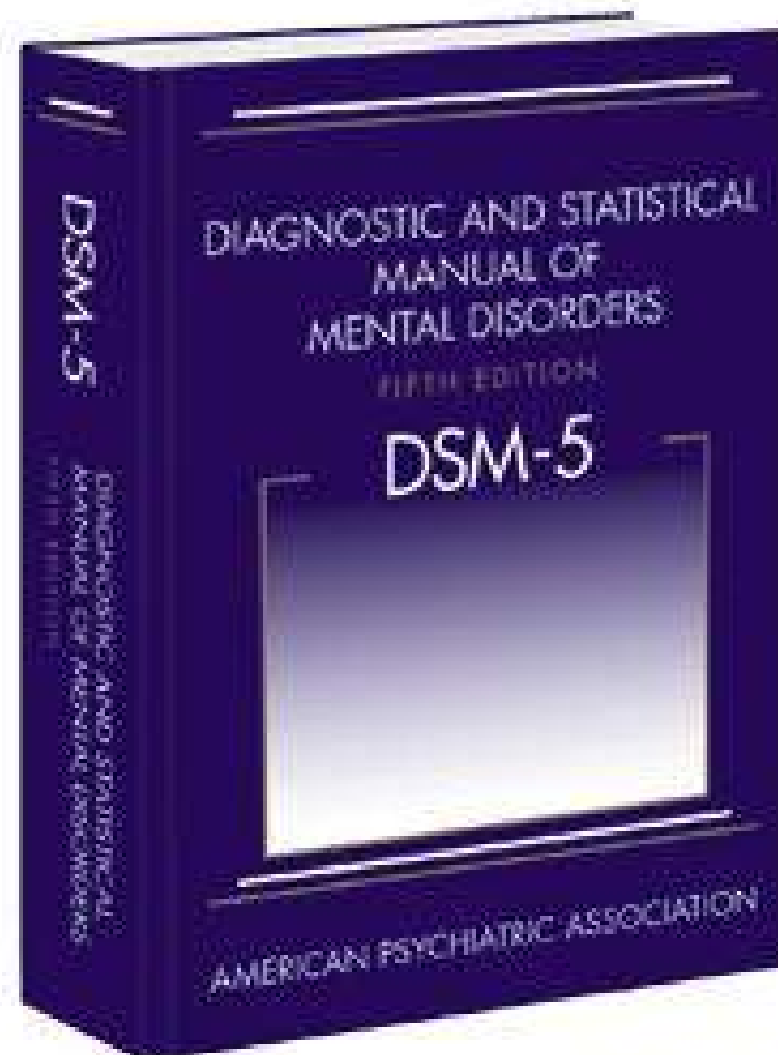
Μία φυσιολογική νευρολογική διαδικασία, η βασική και κορυφαία ανθρώπινη λειτουργία της οργάνωσης του αισθητηριακού ερεθίσματος ώστε να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί.

Μέσω της αισθητηριακής ολοκλήρωσης τα μέρη του νευρικού συστήματος εργάζονται μαζί ώστε το άτομο να γίνει ικανό να αντιδράσει μέσα στο περιβάλλον του.

όρος που αρχικά χρησιμοποιήθηκε από την
A.J.AYRES (OT, PhD, 1979)

Πηγή: WWW.ASensoryLife.COM

**DSM-5
2013**

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος 299.00 DSM - V

(I) Επίμονα ελλείμματα στην κοινωνική επικοινωνία και την κοινωνική αλληλεπίδραση σε πληθώρα πλαισίων

(1). Ελλείμματα στην κοινωνική-συναισθηματική αμοιβαιότητα

(2). Ελλείμματα σε συμπεριφορές μη λεκτικής επικοινωνίας οι οποίες χρησιμοποιούνται για κοινωνική αλληλεπίδραση

(3). Ελλείμματα στην ανάπτυξη, διατήρηση και κατανόηση των σχέσεων

(II). Περιορισμένες, επαναλαμβανόμενες συμπεριφορές, ενδιαφέ-ροντα ή δραστηριότητες

(1). Στερεότυπη ή επαναλαμβανόμενη κίνηση, χρήση αντικειμένων ή ομιλίας

(2). Επιμονή σε: ντροπαλότητα, απόλυτη τήρηση ρουτινών, τελετουργικές συνήθειες ή λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά

(3). Υψηλά περιορισμένα και απόλυτα δομημένα ενδιαφέροντα που αποκλίνουν σε ένταση ή επικέντρωση προσοχής

(4). Υπέρ ή υπό-διέγερση από αισθητηριακά εισερχόμενα ή ασυνήθιστο ενδιαφέρον σε αισθητηριακές διαστάσεις του περιβάλλοντος

Σημαντικότερες ιδιαιτερότητες στην αισθητηριακή επεξεργασία.

Πολλοί ειδικοί τόσο στην Ελληνική όσο και τη Διεθνή βιβλιογραφία κρίνουν ότι αυτές οι δυσκολίες είναι που οδηγούν στην **επαναληπτικότητα των συμπεριφορών, στα περιορισμένα ενδιαφέροντα, στην ακαμψία της λειτουργίας, στους αυτοερεθισμούς, στις έμμονες και τις τελετουργικές συμπεριφορές.**

- αποφυγή κίνησης ή αυξημένη ανάγκη κίνησης
- αμυντικότητα σε συγκεκριμένες υφές ή αγκαλιές ή από την άλλη απάθεια σε αγγίγματα
- αποφυγή (πολλές φορές ισχυρή) στην ατομική περιποίηση από άλλους (κόψιμο νυχιών, κούρεμα κλπ)
- επίμονο άγγιγμα συγκεκριμένων αντικειμένων
- στοματικές αμυντικότητες με αποτέλεσμα περιορισμένη λήψη τροφών
- πιθανή απάθεια σε πόνο ή θερμοκρασία
- αυξημένη αντίδραση ενόχλησης ή αποφυγής σε κάποιους ήχους σε αντιδιαστολή με την εικόνα βαρηκοΐας σε κάποιους άλλους
- εικόνα υπερ-ακουσίας (δείχνουν να ακούνε ήχους που εμείς δεν εντοπίζουμε)
- αποφυγή να κοιτάζουν κάποια αντικείμενα ή χώρους, σε αντίθεση με την οπτική προσκόλληση σε κάποια άλλα
- οπτική υπερ-επικέντρωση (πχ κοιτάζουν επίμονα έξω από το παράθυρο, σε φώτα, σε ένα συγκεκριμένο χώρο στο δωμάτιο ή από παράξενες οπτικές γωνίες)
- υπέρ-οξυμένη όσφρηση
- προτίμηση συγκεκριμένων γεύσεων (αλμυρών, ξινών, ουδέτερων κλπ)

Στερεότυπες και επαναλαμβανόμενες κινήσεις

Κινήσεις που χρησιμοποιεί το παιδί ως «αυτοερεθισμό» (“self stimulation”) με σκοπό να μειώσει το άγχος του αλλά και να αποκτήσει καλύτερο έλεγχο του εαυτού του και της κατάστασης.

- φτερουγίσματα χεριών
- χοροπηδήματα
- «σφιξίματα» σε όλο το σώμα
- παράξενες συσπάσεις προσώπου
- λικνίσματα
- ανοιγοκλεισίματα διακοπών φώτων, πορτών κλπ
- επίμονο κοίταγμα του/των χεριού / χεριών
- περιστροφή αντικειμένων
- τοποθέτηση παιχνιδιών σε σειρά
- ιδιοσυγκρασιακές φράσεις
- λογόρροια (συχνά ηχολαλική)

Επιμονή σε: ντροπαλότητα, απόλυτη τήρηση ρουτινών, τελετουργικές συνήθειες ή λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά

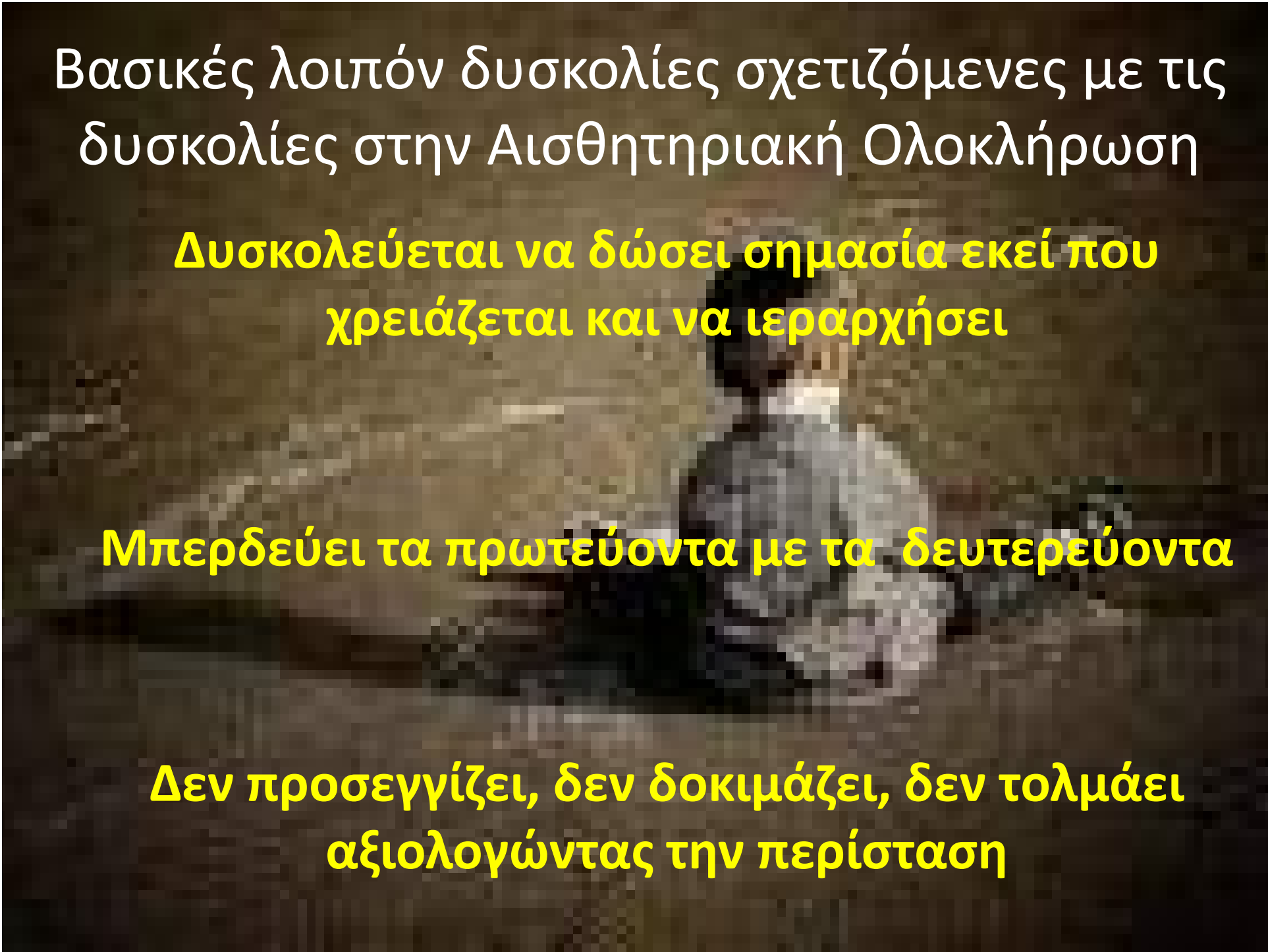
εμμένουσα επιμονή που μπορεί να εμφανίζουν σε **κυμαινόμενο βαθμό σε νέες καταστάσεις**

- αναστάτωση ακόμη και σε μικρές αλλαγές
- επιμονή σε ντροπαλότητα
- επιμονή σε απόλυτη τήρηση ρουτινών
- τελετουργικές συνήθειες
- δυσκολίες και άκαμπτες συμπεριφορές με τις μεταβάσεις
- άκαμπτο τρόπο σκέψης
- τελετουργίες χαιρετισμού
- ανάγκη για ομοιομορφία
- ανάγκη να ακολουθούν το ίδιο δρομολόγιο πάντα
- επαναληπτικά πιθανά να τρώνε το ίδιο φαγητό κάθε μέρα
- επιμονή στο να μην αποχωρίζονται την πάνα παρότι έχουν έλεγχο σφιγκτήρων
- επιμονή να μην αυτοεξυπηρετούνται παρότι έχουν την κινητική επιδεξιότητα

Υψηλά περιορισμένα και απόλυτα δομημένα ενδιαφέροντα που αποκλίνουν σε ένταση ή επικέντρωση προσοχής

Δυσκολίες στη συγκέντρωση της προσοχής. Δεν δυσκολεύονται να στείλουν την προσοχή τους σε όλα τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, απλά σε κάποια από αυτά δεν την αποστέλλουν καθόλου είτε από **ουσιαστική έλλειψη ενδιαφέροντος** ή **μειωμένη ικανότητα να κάνουν πολυσύνθετη επεξεργασία**, ενώ από την άλλη συχνά εμφανίζουν υψηλά, περιορισμένα και απόλυτα δομημένα ενδιαφέροντα που αποκλίνουν σε ένταση ή επικέντρωση προσοχής (**έντονη και άκαμπτη προσκόλληση**).

- προσκόλληση ή ενασχόληση με ασυνήθιστα αντικείμενα (πχ πλυντήριο, ανεμιστήρες, πετσετούλες, διάφορες άλλες υφές)
- υπερβολικά περιστασιακό ή έμμοно ενδιαφέρον σε τρενάκια, συλλογές (πχ καπάκια, αυτοκόλλητα κλπ), συγκεκριμένα θέματα (πχ ζώα, καρτούν τηλεόρασης κλπ).

Βασικές λοιπόν δυσκολίες σχετιζόμενες με τις
δυσκολίες στην Αισθητηριακή Ολοκλήρωση

**Δυσκολεύεται να δώσει σημασία εκεί που
χρειάζεται και να ιεραρχήσει**

Μπερδεύει τα πρωτεύοντα με τα δευτερεύοντα

**Δεν προσεγγίζει, δεν δοκιμάζει, δεν τολμάει
αξιολογώντας την κατάσταση**

Δυσκολεύομαι να
συγκεντρωθώ

Δείχνω να μην καταλαβαίνω πόνο ή
αγγίγματα

Συχνά ακουμπάω τους
άλλους πολύ απαλά ή έντονα

Ακούω επιλεκτικά και δυσκο-
λεύομαι να μάθω ακούγοντας

Μυρίζω συχνά ανθρώπους,
φαγητά και αντικείμενα

Με ενοχλούν οι
ετικέτες στα ρούχα μου

Δυσκολεύομαι να
ντυθώ μόνο μου

Κάθομαι συχνά σε θέση "W"

Με ενοχλεί ο ήλιος και άλλα
δυνατά φώτα

Θέλω να τρώω συνεχώς
αλμυρά ή γλυκά

Έχω συχνές εκρήξεις οργής

Έχω χαμηλή αυτοπεποίθηση

Ταράζομαι όταν μου κόβουν
τα μαλλιά

Τρώω επιλεκτικά και δεν
δοκιμάζω νέα φαγητά

Ενοχλούμαι από ήχους όπως
ηλ. σκούπες και blenders

Δεν μου αρέσει να με γαργα-
λάνε ή να με αγκαλιάζουν

Έχω φτωχές λεπτές κινητικές
δεξιότητες όπως το γράψιμο
ή κόψιμο με ψαλίδι

Έχω φτωχές δεξιότητες αδρής
κίνησης όπως να τρέξω ή να
κάνω ποδήλατο

Μασουλάω αντικείμενα

Περπατώ συχνά ξυπόλυτο
ή δεν βγάζω τα παπούτσια

Περπατάω συχνά στις μύτες
των ποδιών μου

I have Autism and Sensory Processing Disorder

Δυσκολεύομαι να
συγκεντρωθώ
Δεν μου αρέσει να με
κουρεύουν, να με
λούζουν και να με
χτενίζουν
Δεν μου αρέσουν οι
δυνατοί ήχοι

Μασάω τα πάντα. Δεν
μου αρέσει να μου
πλένουν τα δόντια
και τρώω πολύ
επιλεκτικά.
Συγκεκριμένες οσμές
και υφές φαγητών
μου προκαλούν εμετό

Δεν καταλαβαίνω τα
κανονικά αγγίγματα
και γίνομαι συχνά
βίαιο χωρίς να το
καταλάβω

Δεν μου αρέσει να
μου κόβουν τα νύχια
των ποδιών και των
χεριών

I have trouble focusing/concentrating---

---I DON'T like crowds

I DON'T like my hair washed,
cut or combed---

---Bright lights hurt my eyes

I DON'T like LOUD noises---

---I have "selective hearing"
and difficulty listening

I chew on EVERYTHING---

If there are other
noises around me

I DON'T like my teeth brushed---

I am a VERY PICKY eater.

---Strong smells make me sick

Certain smells and textures
make me gag---

I am unaware of normal
touch and pain. I am often
rough and I DON'T know it.---

---My motor skills are off,
so I am a bit clumsy

I DON'T like my finger
and toe nails cut---

I AM just a boy,
and I just want to
be LOVED!

A Legion For Liam

Δεν μου αρέσουν τα
πλήθη

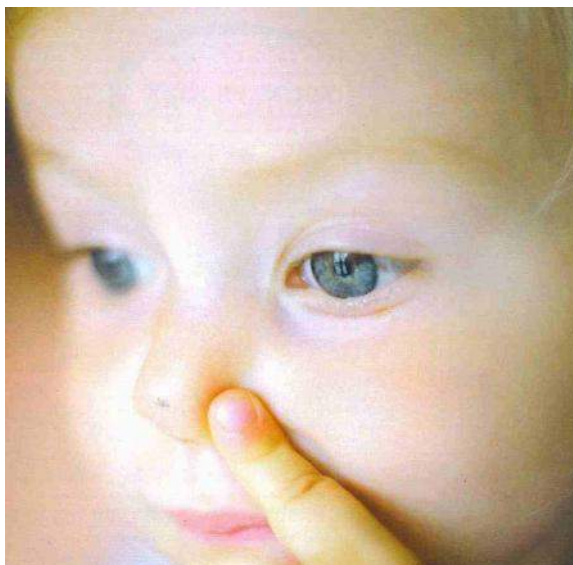
Τα δυνατά φώτα μου
πονάνε τα μάτια μου

Έχω «επιλεκτική
ακοή» και δυσκολίες
να ακούσω όταν
υπάρχουν και άλλοι
ήχοι τριγύρω μου

Οι δυνατές μυρωδιές
με αρρωσταίνουν

Δεν έχω καλές
κινητικές δεξιότητες
και είμαι αδέξιος

Είμαι απλά ένα αγόρι
και θέλω απλά να με
αγαπάνε

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Δ.Α.Ε.

ΠΗΓΗ: Sensory
Processing Disorders
Association

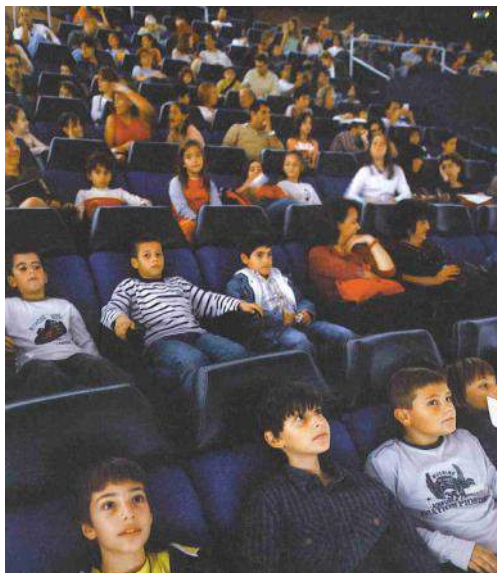

Βρέφη και νήπια

- προβλήματα σε φαγητό ή ύπνο
 - αρνείται να πάει σε κανέναν άλλον εκτός από έναν δού
 - ευερέθιστο όταν είναι ντυμένο.
- Αισθάνεται άβολα με τα ρούχα του
- σπάνια παίζει οργανωμένα με τα παιχνίδια
 - αντιστέκεται στα χάρδια, προσπαθεί να αποφύγει όταν το κρατάμε
 - δεν μπορεί να ηρεμήσει τον εαυτό του
 - υποτονικό ή άκαμπτο σώμα, καθυστερήσεις στους κινητικούς δείκτες

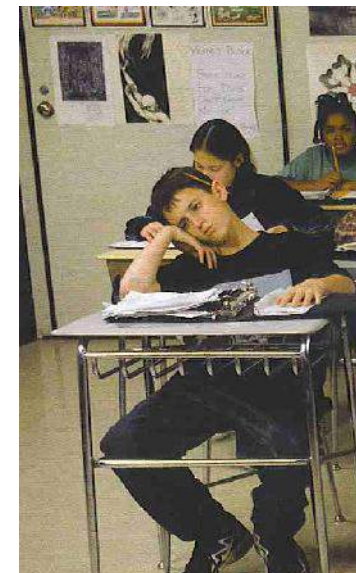
Προσχολική ηλικία

- υπερβολική ευαισθησία στην αφή, ήχους, μυρωδιές, άλλους ανθρώπους
- δυσκολίες να κάνει φίλους
- δυσκολίας στο ντύσιμο, φαγητό, ύπνο, ή / και την εκπαίδευση του αλτέτας
- αδέξιο, φτωχές κινητικές δεξιότητες, αδυναμία
- σε συνεχή κίνηση, παντού παρόν απρόσμενα
- συχνές ή μακροχρόνιες εκρήξεις θυμού

ΣΥΝΤΟΜΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Δ.Α.Ε.

ΠΗΓΗ: Sensory
Processing Disorders
Association

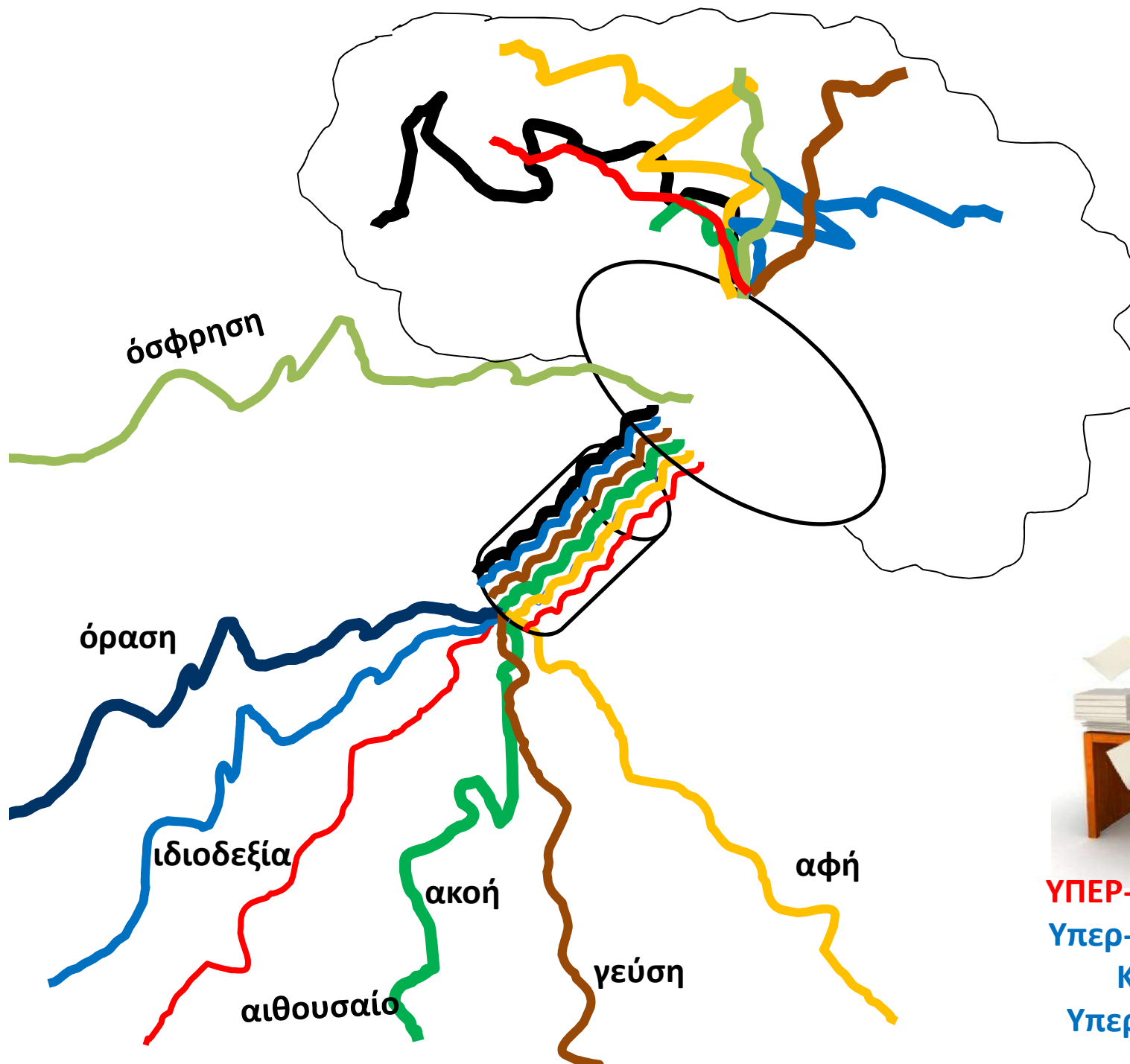

Σχολική ηλικία

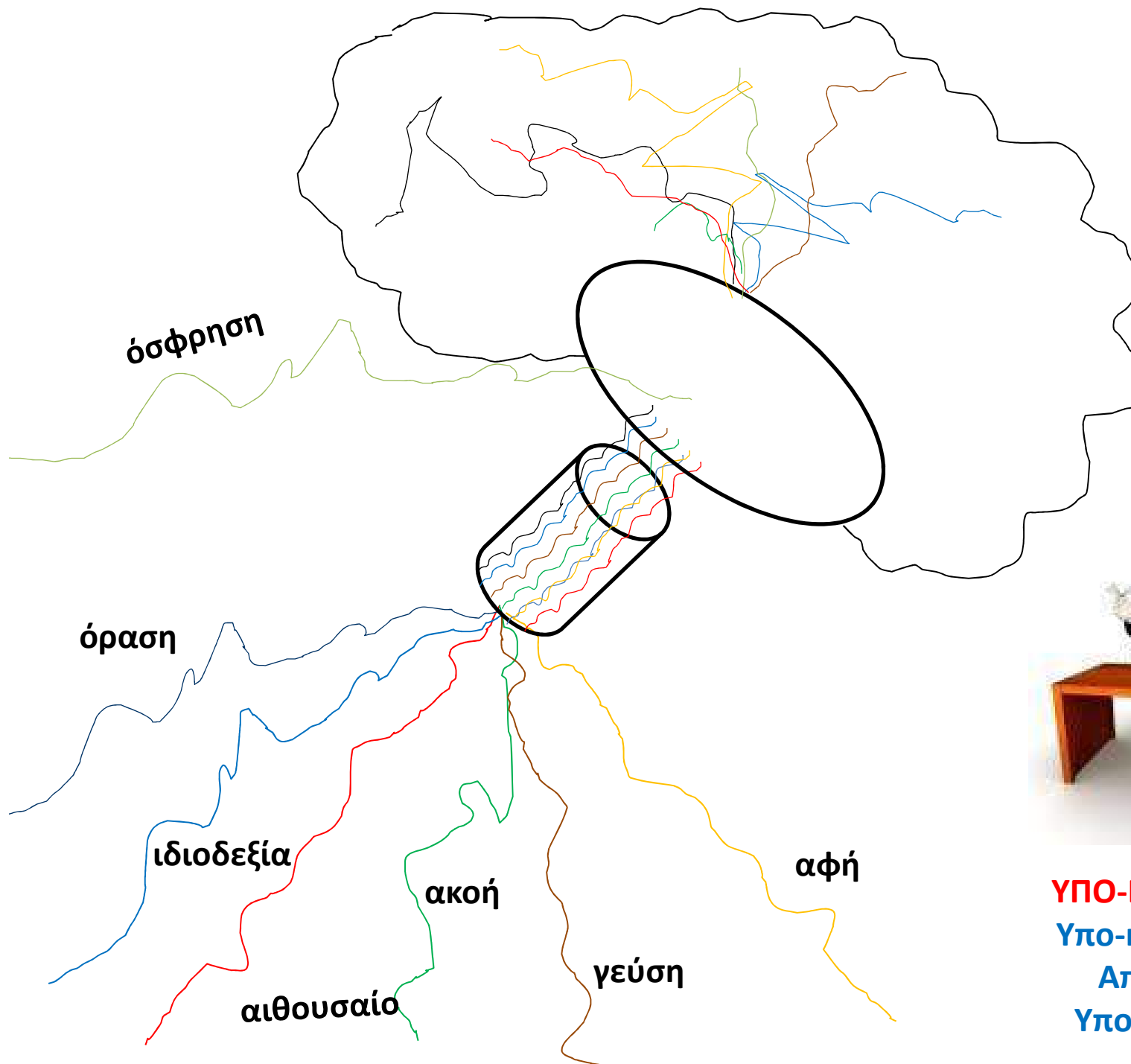
- υπερβολική ευαισθησία στην αφή, το θόρυβο, τις μυρωδιές, τους άλλους ανθρώπους
- εύκολη απόσπαση προσοχής, κινητική ανησυχία, αναζήτηση κίνησης, επιθετικότητα
- εύκολα ταραάζεται
- δυσκολία στη γραφή ή σε κινητικές δεξιότητες
- δυσκολία να κάνει φίλους
- αγνοεί τον πόνο και / ή άλλα άτομα

Έφηβοι και ενήλικες

- υπερβολική ευαισθησία στην αφή, το θόρυβο, τις οσμές, και άλλα άτομα
- χαμηλή αυτοεκτίμηση, φόβος αποτυχίας σε νέα καθήκοντα
- ληθαργικό και αργό
- πάντα σε διέγερση, παρορμητικό, διασπαστικό
- αφήνει τις υποχρεώσεις ημιτελείς
- αδέξιο, αργό, φτωχό κινητικές δεξιότητες ή γραφή
- δυσκολία να μείνει συγκεντρωμένο
- δυσκολία να μείνει επικεντρωμένο στην εργασία και σε συναντήσεις

ΥΠΕΡ-ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ
Υπερ-καταγραφή
Κόπωση
Υπερ-διέγερση

ΥΠΟ-ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ
Υπο-καταγραφή
Απόσυρση
Υπο-διέγερση

A

Η ΜΑΤΙΑ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Στοχοκατεύθυνση μέσω της θεραπείας της Αισθητηριακής Ολοκλήρωσης

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

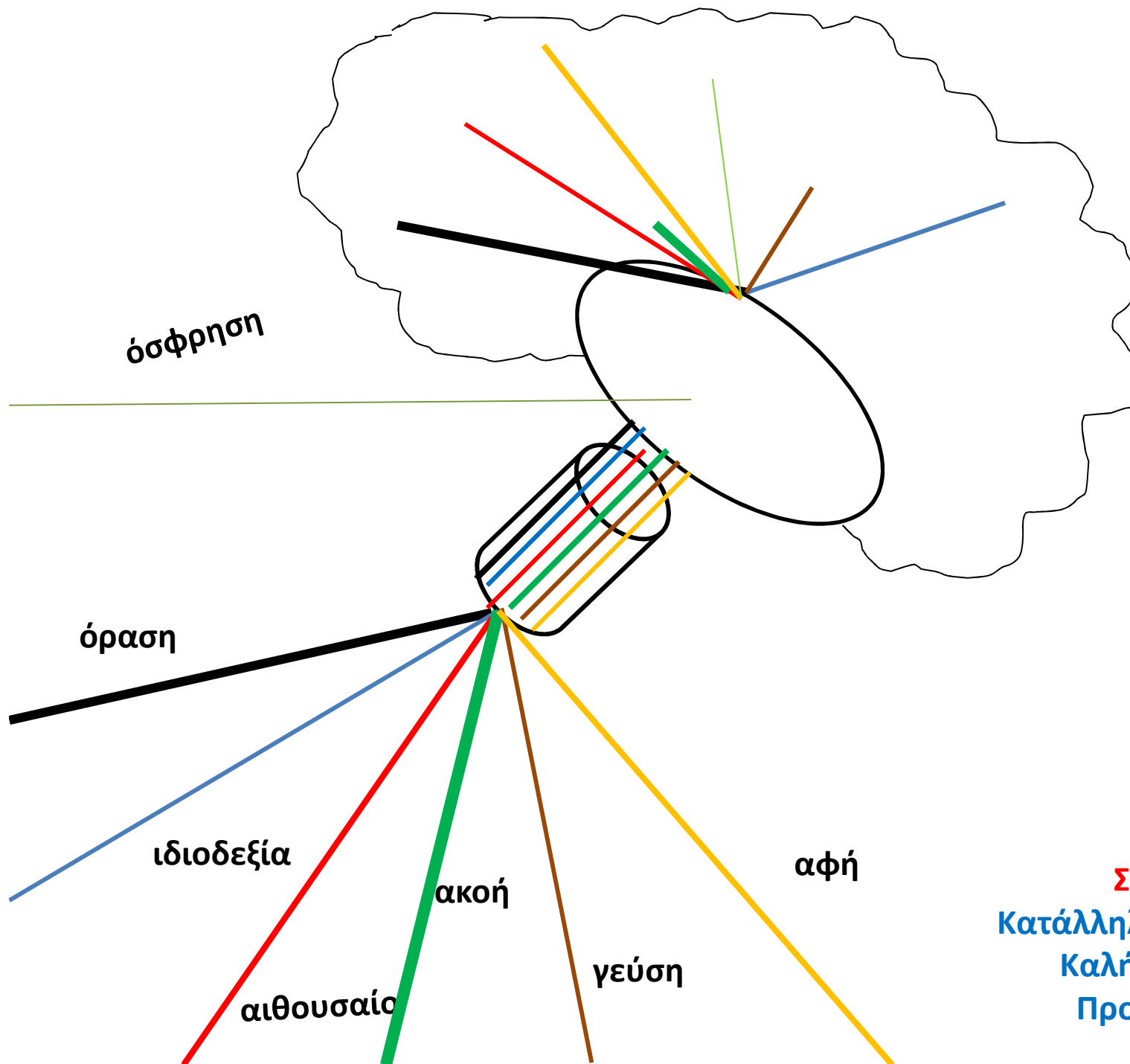

Στόχος μέσω της θεραπείας Αισθητηριακής Ολοκλήρωσης:

1. Εσωτερικό κίνητρο (inner drive)
Το παιδί να δοκιμάσει, το παιδί να
αναζητήσει την εμπειρία

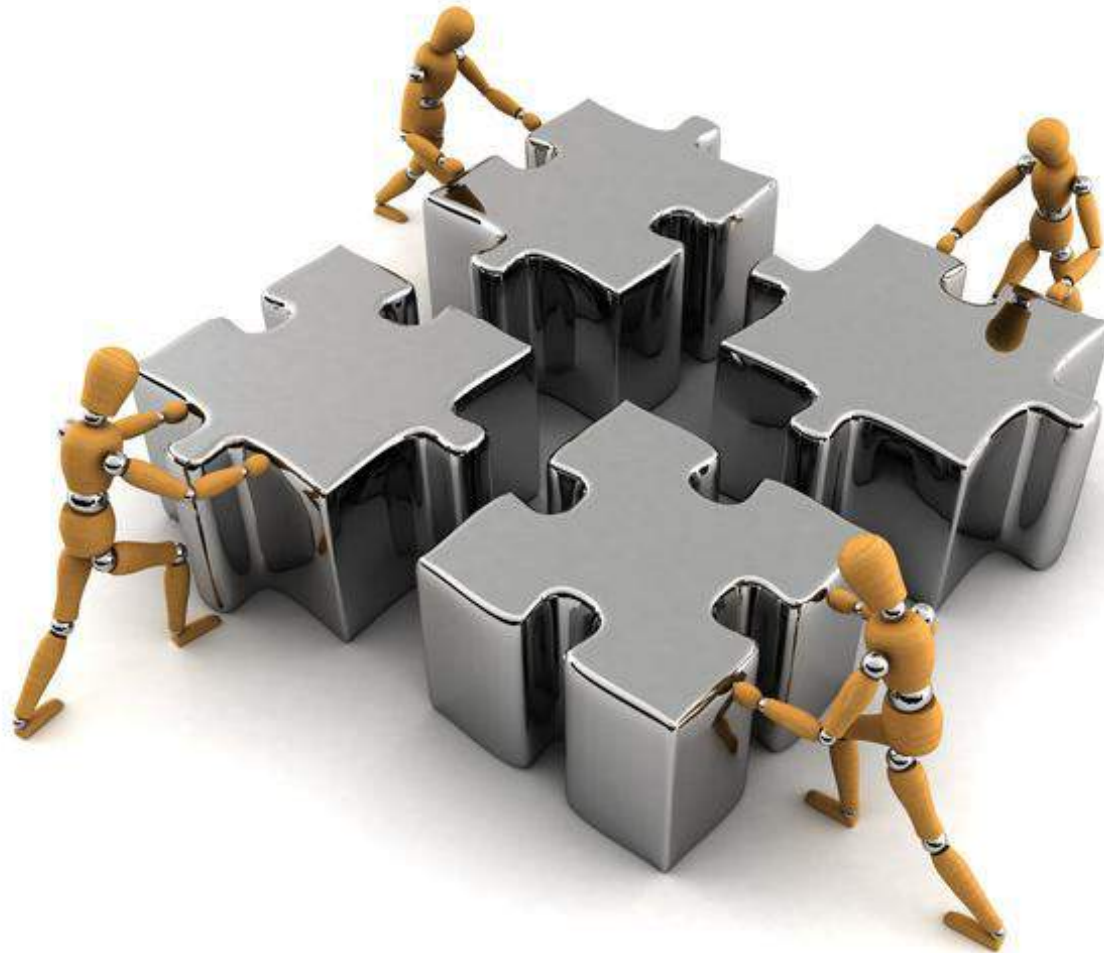
2. Η Αισθητηριακή Δίαιτα
Να συναντήσει η νευρολογική
του ανάγκη την περιβαλλοντική
απαίτηση

ΣΤΟΧΟΣ
Κατάλληλη καταγραφή
Καλή διέγερση
Προσπάθεια

Απώτερος στόχος:

Η ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ώστε να διευκολυνθεί η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Απώτερος στόχος

Δίνω σημασία όπου χρειάζεται

Παραβλέπω τα δευτερεύοντα

**ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΩ, ΔΟΚΙΜΑΖΩ, ΤΟΛΜΑΩ
αξιολογώντας την περίπτωση**

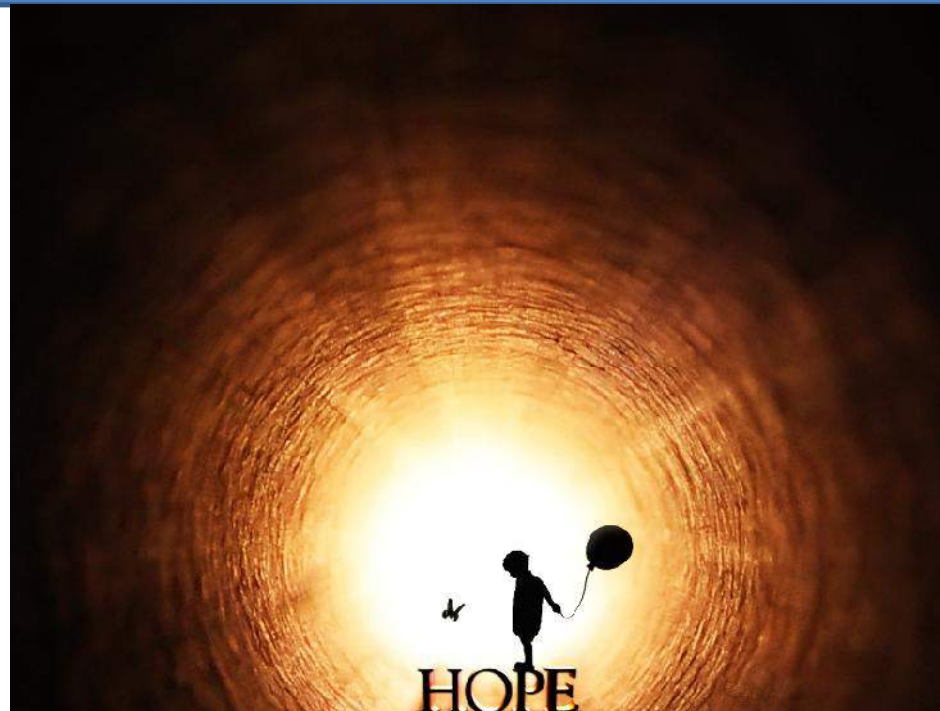

αυτοδιαχείριση

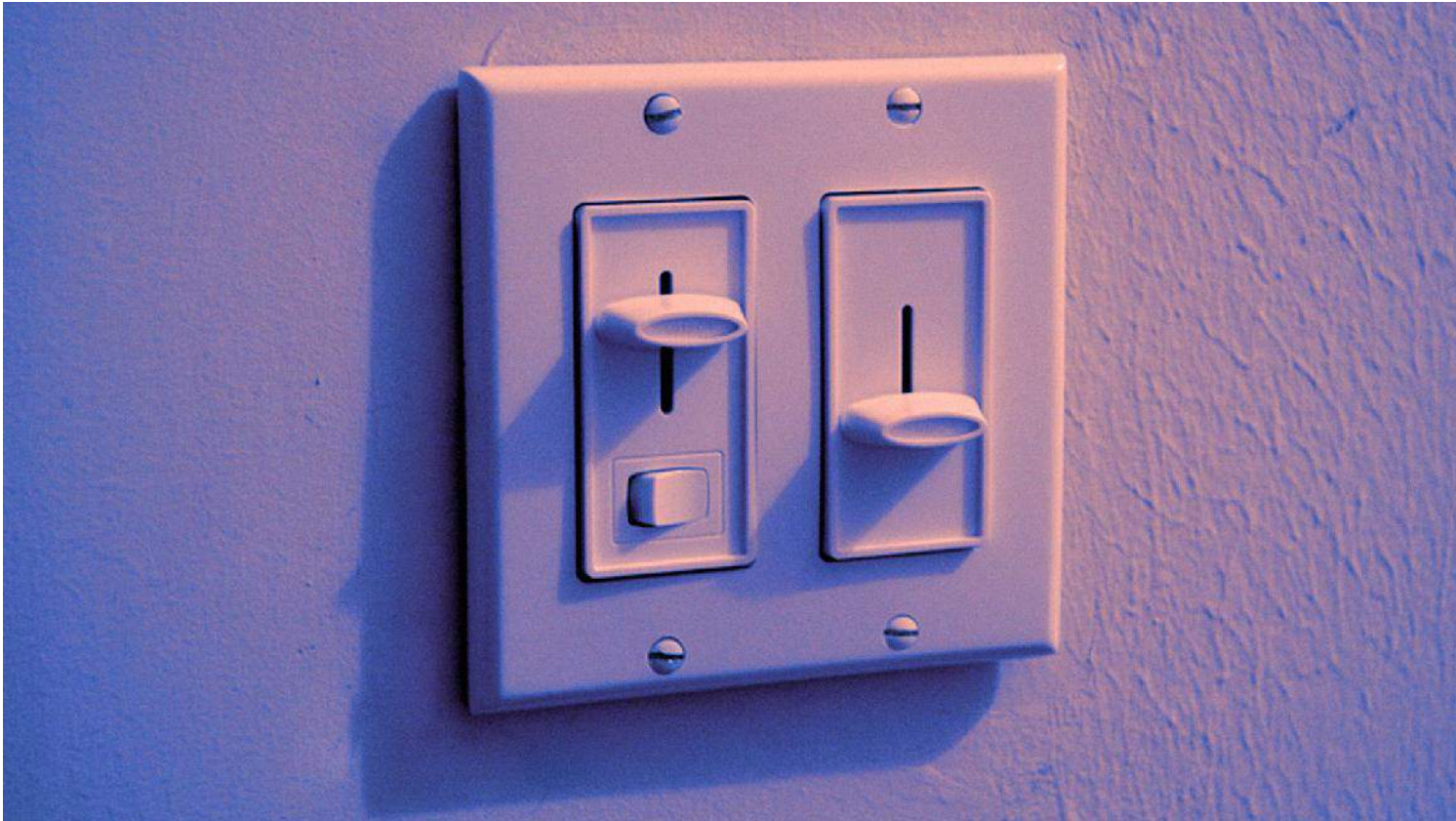
Στον μέγιστο δυνατό βαθμό!

Ο αυτισμός είναι
ΜΙΑ ΙΣΟΒΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αλλά και η λειτουργικότητα
ΜΙΑ ΙΣΟΒΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ!

Σας ευχαριστώ πολύ για την
υπομονή σας

Ελπίζω να κράτησα το dimmer της
προσοχής σας υψηλό!